

„Mártír lett értünk, mégis majdnem elfelejtettük”

Matuska Márton legújabb könyvének ősbemutatója volt Torontálvásárhelyen

Az Úr segedelmével és Gyenge Károly tiszteletes úr szervezésében újabb rendhagyó könyv(ős)bemutatóra került sor a közelmúltban a torontálvásárhelyi református egyházközség gyülekezeti otthonában. Az egybegyűlt helybéliek ezúttal a második világháború utáni idők magyar mártírsorsainak elkötelezett kutatóját és krónikását, **Matuska Márton** köszönhetnék körükben. Legújabb kötete, a **Megvert pásztorunk** adalékokat tartalmaz a mártírhálált szenvedett **Gachal János** hajdani torontálvásárhelyi református püspök életrajzához. **Csorba Béla**, a dokumentumkönyv egyik recenziése megjegyzi: a szerző nem először foglalkozik ennek az elveszejtett pásztornak a sorsával, aki megveretett anno, az útmutató Krisztushoz hasonlatosan, mert nem volt hajlandó magára hagyni a nyáját. „...noha megtehetné volna! Ártatlansága tudatában vállalta a mártíriomságot, olyan időtlenül érvényes példát beteljesítve ezzel, amit mindenképpen kötelességünk felmutatni a feledékenységére mindig oly hajlamos utókor előtt” – írja.

Míg szól ajku(n)król jó lelkészü(n)k verse, nem tűnhet el közülü(n)k nyomtalanul áldott emléke

A könyv tavaly novemberben látott napvilágot az újvidéki SCAN Studio megmunkálásában, megjelenését a szerbiai református keresztyén egyház (RKE) anyagi támogatása tette lehetővé. „Valójában ez a kiadvány egyfajta útmutató is a RKE bánási részének árnyékba rejtett történelmi képeről a II. világháború környékén” – teszi hozzá mintegy zárszóként **Botos Elemér** református esperes úr, aki az említett publicista és **Pastyik László** mellett maga is besegített a recenzióba. A hallgatóság pedig szinte színiültig megtöltötte a gyülekezeti imatermet.

Érthető, hiszen ezek az emberek hajlott koruk ellenére is követendő példaképet látnak egykori lelkészükben, aki ugyan nyomtalanul eltűnt(tetett) életükből, de szívük és értelmük mindmáig hűen ragaszkodik hozzá. Gyülékony fájdalommal, és egyre szókimondóbban. Majd könyvének tartalmát bemutatva a szerző hozzászólásra bátorította az egybegyűlteket. Előtte azonban előkerült a hegedű, a gitár, s az idősebbek egy csoportja az Árván nőtem... kezdetű (a hallgatás korszakában állítólag parancsra „szerzőtlenített”) Gachal-szerzeményt adta elő, melynek zenéjét a néhai püspök úr barátja, Vitkay Gyula írta.

– Meglepődtem azon, hogy milyen sok részletről tudnának még beszélni – nyilatkozta a könyv szerzője, **Matuska Márton** a vártnál hosszabbra sikerült, a találkozást záró könyvdedikálások után. – Sokakban felszabadultak a gondolatok, megnyíltak az emberek. Amiket közöltek itt, amiket hallottam, azokról eddig nem volt tudomásom. Meg is egyeztünk sokakkal, hogy aki bármit is tud, és fontosnak tartja, az írja le! S ha úgy adja az Isten, akkor egy újabb kiadásban talán már részletesebben is be tudunk számolni arról, hogy milyen ember is volt ez a mártír püspök, és hogyan veszett el.

* Legutóbb két évvel ezelőtt találkozhattak Önnel itt, Torontálvásárhelyen ebben a témakörben, Gachal tiszteletes úr domborművének felavatása alkalmával. Milyen adattöblettel rendelkezett most, a könyv kiadásakor, mint akkor?

– Nem túl sok lényegi kérdésre derült azóta fény, inkább csak pontosítottam dolgokat. Időközben egy helyi kiadványban megjelent az összes Torontálvásárhelyen kivégzett magyar áldozatra vonatkozó adat. Ezek az életrajzok immár a könyvben is fellelhetők.

Egyébként az eseményről a fennállásának tizedik esztendejébe lépő pancsovai Magyar Percek forgatócsoportja is készített beszámolót. Szerkesztő asszonya kér(d)ésére Matuska úr a Temes-parti kisvárost jelölte meg könyvének bemutatását hivatott következő állomásként. Okkal és talán egyfajta jubileumi megfontolásból is, hiszen az egyházi könyvek bejegyzései alapján Gachal János a délvidéki szolgálatát éppen a pancsovai református közösségben kezdte 1909-ben.

MARTINEK Imre